

OSNOVNA ŠOLA ZA ODRASLE

UČNI NAČRT

ZGODOVINA

RAZRED:	ŠTEVILO UR:
6. razred	25 ur
7. razred	25 ur
8. razred	25 ur
9. razred	25 ur

Avtorji besedila

Učni načrt so na podlagi učnega načrta za pouk zgodovine v devetletni osnovni šoli (UN 1998, Predmetna kurikularna komisija za zgodovino) pripravili:

Ana Kastelic, Zavod RS za šolstvo,

Vojko Kunaver, Zavod RS za šolstvo,

Marija Podgornik, Izobraževalno središče Miklošič Ljubljana.

Vsebina

1 OPREDELITEV PREDMETA.....	4
2 SPLOŠNI CILJI PREDMETA.....	6
3 OPERATIVNI CILJI PREDMETA.....	7
4 STANDARDI ZNANJA.....	11
4.1 Temeljni in minimalni standardi.....	11
4.2 Standardi znanja ob koncu poučevanja predmeta	16
5 SPECIALNODIDAKTIČNA PRIPOROČILA.....	17
6 PRILOGI.....	18
6.1 Predlog znanja, ki ga morajo imeti izvajalci učnega načrta	18
6.2 Priporočeni viri znanja.....	18

1 OPREDELITEV PREDMETA

Zgodovina je v osnovni šoli obvezen splošnoizobraževalni predmet. Pri osnovnošolskem izobraževanju odraslih je zgodovina – tako kot pri izobraževanju mladine – zastopana od vključno 6. do vključno 9. razreda v skupnem obsegu 100 ur, in sicer v vsakem razredu 25 ur. Obsegu ur, ki je v primerjavi s predmetnikom za izobraževanje mladine bistveno manjši, je prilagojen tudi učni načrt za osnovno izobraževanje odraslih, v katerem je v primerjavi z učnim načrtom za mladino, učna snov po letnikih nekoliko drugače razporejena, razlikuje pa se tudi po obsegu in globini obravnave, saj ne zajema vseh temeljnih standardov. Učni načrt zgodovine za osnovnošolsko izobraževanje odraslih zajema le izbor najbolj temeljnih učnih vsebin in ciljev, pri tem so upoštevane tudi izkušnje odraslih. Poudarek je na raznovrstnih vsebinah, zlasti vsebinah o življenju ljudi v različnih zgodovinskih časih (videz naselij, kultura bivanja in prehranjevanja v mestih in na deželi, delo in tehnologija, oblačila, družina in vzgoja), kulturnih, umetniških, znanstvenih in gospodarskih dosežkih posameznih civilizacij.

Vsebine učnega načrta za odrasle so prilagojene posebni populaciji udeležencev skratka posamezne vsebine iz učnega načrta za zgodovino v osnovni šoli so obravnavane tematsko, saj ima zgodovina v osnovni šoli za odrasle na voljo le 25 ur na letnik.

Poudarek je na vsebinah 20. stoletja in nacionalni zgodovini, prav zaradi tega da bi udeleženci spoznali temeljne vsebine, ki jih potrebujejo, da lahko spremljajo in kritično vrednotijo sodobne politične, gospodarske in socialne spremembe v družbi. Ciljno-vsebinska zasnova učnega programa pripomore k uresničevanju ciljev osnovnošolskega izobraževanja, kot so opredeljeni v 2. členu Zakona o osnovni šoli. Med temeljne namene osnovnošolskega pouka zgodovine spada zbujanje učenčevega zanimanja za spoznavanje preteklosti in za novosti. Zato učni predmet udeležence seznanja z najpomembnejšimi dogodki, pojavi in procesi iz posameznih obdobj zgodovine človeštva.

Široko in raznovrstno področje zgodovinskega dogajanja v različnih dobah in bogate zgodovinske izkušnje prejšnjih rodov vpeljujejo udeležence v temeljno razumevanje življenja, dela, miselnosti in ustvarjalnosti v preteklosti, obenem so usmeritev za življenje v sedanjosti in prihodnosti. Zgodovinske vsebine dajejo s številnimi zgledi veliko možnosti uresničevanja vzgojnih vidikov in privzganja vrednot, kar je pomemben člen izobraževalne in vzgojne dejavnosti. S spoznavanjem zgodovinskih dogodkov, življenja ljudi, njihove raznovrstne dejavnosti in ustvarjalnosti zgodovina udeležence ne le seznanja z izkušnjami prejšnjih rodov, temveč hkrati pripomore in mora pripomoči k razvijanju udeleženčevega občutka pripadnosti skupnosti, postopnemu oblikovanju njegovega zgodovinskega mišljenja in osebnostnega razvoja. Raznovrstni primeri iz narodne zgodovine in slovenske zgodovinske izkušnje pripomorejo k oblikovanju slovenske narodne zavesti in identitete.

Vsebine učnega predmeta zgodovine ponujajo veliko možnosti za oblikovanje udeleženčevih pozitivnih navad, izražanja in bralne kulture, to pa je pomembno za življenje in učenje. Z določenimi vsebinami zgodovina pripomore k estetski vzgoji udeležencev. Pri posrednem ali neposrednem opazovanju zgodovinskih spomenikov,

predmetov, slik, kipov in zgradb udeleženci pridobijo ne le znanje, temveč si oblikujejo tudi estetski čut.

Zgodovina naj pri vseh učnih temah udeleženca usposablja, da se znajdejo v času in prostoru. Pri tem je zelo pomembno, da udeležence navajamo, da preteklih dogajanj ne moremo vrednotiti z današnjimi očmi (izkušnjami in vedenjem), temveč z očmi tistega časa, v katerem so dogodki potekali.

Pouku zgodovine dajejo pomen tudi drugi elementi, med njimi navajanje na pozitivno vrednotenje kulturne dediščine, na razumevanje in spoštovanje verskih in drugih različnosti, razvijanje sposobnosti kritične presoje aktualnih dogajanj.

2 SPLOŠNI CILJI PREDMETA

Udeleženci:

- spoznavajo najpomembnejše dogodke iz obče in nacionalne zgodovine;
- ob spoznavanju slovenske zgodovine razvijajo zavest o slovenski narodni identiteti in državni pripadnosti;
- se seznanjajo z življenjem, delom in miselnostjo ljudi v posameznih zgodovinskih obdobjih in vzroki za njihovo spreminjanje;
- spoznavajo in razvijajo razumevanje in spoštovanje različnih kultur, ver, ras in skupnosti;
- se usposabljujejo za sprejemanje in vrednotenje kulturne dediščine v splošnem in nacionalnem okviru in si pridobivajo evropske kulturne in civilizacijske življenjske vrednote ter se na primerih iz lokalne zgodovine zavedo, kako pomembno je ohranjanje slovenske kulturne tradicije;
- razvijajo zgodovinsko mišljenje kot sredstvo razumevanja sodobnega sveta;
- pridobivajo zgodovinsko prostorsko in časovno predstavljenost in se učijo pravilne rabe osnovne zgodovinskega izrazja;
- se seznanjajo z vlogo virov in literature pri pojasnjevanju preteklosti in se usposabljujejo za preprosto uporabo zgodovinskih kart, slikovnega gradiva in besedil; pri tem je pomembno, da znajo besedilo prebrati in ga razumeti;
- spoznavajo pomen arhivov in muzejev;
- se učijo kritično presojati zgodovinska dogajanja, raznovrstna sporočila in aktualne dogodke;
- pridobivajo spretnosti ustnega, pisnega in ilustrativnega sporočanja zgodovinskih informacij;
- ob zgodovinskih primerih pridobivajo vrednote, pomembne za avtonomno timsko delo in za življenje v pluralni in demokratični družbi (strpnost, odprtost, miroljubnost, strpno poslušanje tujega in utemeljevanje svojega mnenja, medsebojno sodelovanje, spoštovanje temeljnih človekovih pravic in dostojanstva);
- pridobivajo delovne navade: natančnost, sistematičnost, vztrajnost.

3 OPERATIVNI CILJI PREDMETA (PREDLAGANE VSEBINE, POJMI, MEDPREDMETNE POVEZAVE)

6. razred

Operativni cilji Udeleženci:	Vsebine
<ul style="list-style-type: none"> • se seznanjajo z bistvenimi znanstvenimi tehnikami zgodovinskega raziskovanja, kot npr.: analiza slikovnega gradiva, besedila, zemljevida; • se učijo orientirati v zgodovinskem času in prostoru; 	<p>1. Kaj uči zgodovina in kako spoznavamo preteklost (2 uri)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zgodovinski viri, zgodovinski čas, pomen arheologije, muzejev in arhivov za zgodovino
<ul style="list-style-type: none"> • pojasnjujejo pojem kulturna dediščina (ob slikovnem gradivu); • opisujejo zvrsti kulturne dediščine; • ob besedilih spoznavajo ohranjene šege in navade ljudi; • se seznanjajo s pojmom ljudska umetnost in spoznavajo pomen ohranjanja kulturne dediščine; 	<p>2. Kulturna dediščina, šege in navade (4 ure)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kulturna dediščina • Šege in navade • Domača obrt
<ul style="list-style-type: none"> • iz slikovnega gradiva ugotavljajo različne vrste pisav in spoznavajo različna sredstva za pisanje (pisalo, papirus, pergament, papir); • spoznavajo razliko med ročno pisavo in tiskano knjigo in ugotavljajo prednost tiska; • spoznavajo pomen tiska za izobraževanje ljudi 	<p>3. Od prvih zapisov do tiskane knjige (4 ure)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Od prvih zapisov na kamnu do pisave • Izum tiska
<ul style="list-style-type: none"> • spoznavajo vzroke za nastanek verovanj; • se seznanjajo z vplivi religije na posameznikovo življenje in življenje družbe; • ugotavljajo pomen cerkve v srednjem veku; • se seznanjajo s temeljnimi religijami srednjeveškega prostora; • razvijajo občutek strpnosti do različno verujočih; 	<p>4. Od totemizma do sodobnih religij (5 ur)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Verovanje v prazgodovini • Pomen religije v zgodnjih visokih kulturah • Verovanje starih Grkov in Rimljanov • Pojav in razvoj krščanstva shizma • Vloga cerkve v srednjem veku • Prodor islama • Sredozemski prostor kot stičišče različnih religij
<ul style="list-style-type: none"> • z uporabo besedil, zemljevidov in slikovnega gradiva se seznanjajo z dosežki grške in rimske civilizacije; • ob zemljevidu spoznavajo, do kod je segal grški vpliv v Sredozemlju • ob zemljevidu se seznanjajo z 	<p>5. Pomen grško-rimske civilizacije v evropskem prostoru (5 ur)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dosežki grške civilizacije in kulture, helenizem • Rimska kultura in njena razširjenost

<ul style="list-style-type: none"> • spoznavajo, kje in kako se je posameznik seznanjal s kulturo in umetnostjo v srednjem veku; • spoznavajo pomen mest za gospodarski razvoj v srednjem veku. 	6. Srednji vek v Evropi (5 ur) <ul style="list-style-type: none"> • Srednjeveška kultura: viteška in samostanska; življenje v gradu in na podeželju • Nastanek mest in življenje v srednjeveškem mestu • Razvoj prometa, denarnega gospodarstva in trgovine
---	---

Didaktična priporočila:

Pri obravnavi vsebin za 6. razred je priporočljiv obisk muzeja ali nekaterih kulturno-zgodovinskih spomenikov na terenu. Učitelj povezuje vsebine tudi z znanjem, pridobljenim pri pouku slovenskega jezika in likovne vzgoje.

7. razred

Operativni cilji Udeleženci:	Vsebine
<ul style="list-style-type: none"> • se ob zemljevidu seznanjajo z naselitvenimi tokovi Slovanov; • ugotavljajo pomen pokristjanjevanja za poznejši politični in gospodarski razvoj Slovenije; • se seznanjajo z nastankom slovenskih zgodovinskih dežel in značilnostmi fevdalne družbe; • spoznavajo gospodarski pomen mest na Slovenskem; • se seznanjajo z različnimi oblikami boja za preživetje skozi čas; 	1. Slovenci v srednjem veku (4 ure) <ul style="list-style-type: none"> • Naselitev prednikov Slovencev v Vzhodne Alpe • Pokristjanjevanje in vključitev v zahodnoevropsko civilizacijo • Slovensko ozemlje v srednjem veku: kolonizacija, zgodovinske pokrajine, življenje fevdalcev, tlačanov, način obdelovanja zemlje • Mesta na Slovenskem • Boj za slovenske dežele med Benetkami, Habsburžani in Celjani
<ul style="list-style-type: none"> • ob delih renesančnih umetnikov spoznavajo bistvo humanistične in renesančne umetnosti in znanosti; • ugotavljajo pomen novih oblik proizvodnje za razvoj gospodarstva; • se seznanjajo z bistvenimi idejami razsvetljenstva; • spoznavajo, kako vsak zgodovinski razvoj pripomore k dolgoročnim spremembam in napredku človeštva; 	2. Čas od 16. do 18. stoletja (4 ure) <ul style="list-style-type: none"> • Humanizem in renesansa • Nove oblike proizvodnje • Razsvetljenstvo
<ul style="list-style-type: none"> • spoznavajo pomen prve Trubarjeve knjige za Slovence; • ob zemljevidu spoznavajo razloge za raznolik verski zemljevid Evrope (versko različnost Evrope); • spoznavajo pomen delovanja Zoisovega in Prešernovega kroga (Linhart, Vodnik, Zois, Prešeren); 	3. Od prve slovenske knjige do gledališča (4 ure) <ul style="list-style-type: none"> • Reformacija na Slovenskem in posledice • Trubar in njegov čas • Posledice protireformacije pri nas in v Evropi • Narodno prebujenje in njegov pomen

<ul style="list-style-type: none"> • spoznavajo pomen jezika in kulture za obstoj slovenskega naroda in razvijajo občutek narodne pripadnosti; 	
<ul style="list-style-type: none"> • se seznanjajo z delom naših najvidnejših narodnih buditeljev; • spoznavajo in vrednotijo pomen programa Zedinjene Slovenije za poznejši politični razvoj; • spoznavajo pomen odprave absolutizma v Avstriji • se seznanjajo z vzroki in posledicami propadanja kmetov in poskusi reševanja njihove socialne stiske (J. E. Krek); 	<p>4. Narodno in politično prebujanje Slovencev (4 ure)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ideja Zedinjene Slovenije • Pomen zemljiške odveze • Življenje Slovencev v 2. polovici 19. stoletja • Čitalnice in taborsko gibanje • Gospodarski položaj in nacionalna ogroženost slovenskega naroda v tem času
<ul style="list-style-type: none"> • ugotavljajo, zakaj nastajajo vojne svetovnih razsežnosti; • spoznavajo vpliv razvoja vojaške tehnike na razvoj vojne industrije; • spoznavajo, kako vojna spreminja življenje ljudi – posameznikov in družbe, ter se seznanjajo z različnim ravnanjem ljudi v takih razmerah; • se učijo pravilno brati in uporabljati zgodovinski zemljevid, besedilo, slikovno gradivo; 	<p>5. Prva svetovna vojna (4)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Življenje v Evropi v vojni (evropska mesta in podeželje) • Posledice vojne • Pariška mirovna konferenca – obnovitev starih sporov in ustvarjanje novih
<ul style="list-style-type: none"> • spoznavajo, kakšen je bil položaj delavcev v 19. stoletju; • ugotavljajo pomen boja za socialne in politične pravice v 19. stoletju in se seznanjajo z odzivom držav na delavske zahteve; • se seznanjajo z vzroki in posledicami nastanka prve socialistične države; • spoznavajo temeljne značilnosti stalinističnega režima; • z uporabo zemljevida navedejo evropske demokratično urejene države in spoznavajo temeljne značilnosti demokracije; • ugotavljajo pomen kritičnega odnosa do pojavov v družbi in pridobivajo občutek za kritično razmišljanje. 	<p>6. Različne poti do uresničitve demokratičnih pravic (zahodna – vzhodna Evropa) (5 ur)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Položaj delavcev v prvi polovici 19. stoletja • Boj za politične in socialne pravice delavce in dosežki v posameznih evropskih državah • Nastanek prve socialistične države, stalinizem in propad komunizma • Evropske demokracije

Didaktično priporočilo:

Navedeni cilji in vsebine terjajo razvijanje časovne in prostorske predstavljalnosti, zato priporočamo redno uporabo zemljevidov in atlasov. Zelo pomembno je tudi delo s slikovnim gradivom, ki ni samo ilustracija, temveč tudi pomemben vir informacij. Tako učitelji razvijajo estetski čut, s tovrstnim gradivom iz narodne zgodovine pa tudi čut za narodno identiteto.

8. razred

Operativni cilji Udeleženci:	Vsebine
<ul style="list-style-type: none">• spoznavajo vzroke za pojav totalitarnih režimov po 1. svetovni vojni in opišejo nekaj bistvenih značilnosti totalitarnih sistemov• se seznanjajo s politično-gospodarskim položajem v Evropi pred 2. svetovno vojno• spoznavajo problem zlorabe znanosti v uničevalne namene	1. Totalitarni režimi v Evropi med svetovnim vojnama (5 ur) <ul style="list-style-type: none">• Življenje v totalitarnih režimih med svetovnim vojnama• Nemoč evropskih demokracij in vzroki za drugo svetovno vojno
<ul style="list-style-type: none">• ugotavljajo razlike in podobnosti med življenjem ljudi v 1. in 2. svetovni vojni;• ob zemljevidu navedejo države nasprotnih taborov v 2. svetovni vojni;• ob zemljevidu ugotavljajo, kje so bila poglobljena bojišča in spoznavajo, kdaj in kje je nastal preobrat v vojni;• se seznanjajo s posledicami 2. svetovne vojne;	2. Druga svetovna vojna (5 ur) <ul style="list-style-type: none">• Življenje med drugo svetovno vojno, begunci, vojni ujetniki, odporniki in kolaboracionisti• Posledice druge svetovne vojne
<ul style="list-style-type: none">• razumevajo zgodovinske vzroke posameznih današnjih kriznih žarišč v svetu;	3. Ali se človek navadi živeti z vojno? (5 ur) <ul style="list-style-type: none">• Krizna žarišča po drugi svetovni vojni• Zgodovinski vzroki in posledice
<ul style="list-style-type: none">• spoznavajo bistvene vzroke in posledice gospodarskih razlik med razvitimi državami in državami v razvoju;• spoznavajo probleme sodobnega sveta (bogati–revni; lačni–siti, hitra rast prebivalstva, oboroževanje);• ob slikovnem gradivu pojasnjujejo vprašanja varstva človekovega okolja;• razumejo, da so problemi sodobnega sveta posledica zgodovinskega razvoja.	4. Protislovja v sodobnem svetu (5 ur) <ul style="list-style-type: none">• Sodobni svet in njegova povezanost z zgodovino• Temeljna protislovja v sodobnem svetu: razviti–nerazviti; bogati–revni; lačni–siti• Drugi problemi sodobnega časa: hitra rast prebivalstva, oboroževanje, povečevanje nestrpnosti, onesnaževanje okolja

Didaktično priporočilo:

Pri uresničevanju ciljev, ki se nanašajo na dogajanje v 20. stoletju, je priporočljiva uporaba videa, diapozitivov in drugih medijev. Te vsebine dajejo veliko možnosti za diskusijo. Pri vsebinah, ki omogočajo privzganje kritičnega odnosa, naj učitelj razvije diskusijo kot metodo, saj bo tako razvijal kritično razmišljanje in kritičen odnos do različnih sporočil o istem dogajanju.

9. razred

Operativni cilji Udeleženci:	Vsebine
<ul style="list-style-type: none">• spoznavajo položaj Slovencev ob prehodu v 20. stoletje (politični, gospodarski razvoj in nacionalna ogroženost);• spoznavajo, da je ob razpadu Avstro-Ogrske nastala država SHS, in ugotovijo, zakaj ni obstala;• spoznavajo kulturni napredek Slovencev med obema svetovnima vojnama (tudi v domačem okolju);• opisujejo značilnosti okupacijskih sistemov in ugotavljajo narodno ogroženost Slovencev;• spoznavajo položaj Slovenije kot republike v Jugoslaviji;• se seznanjajo z razlogi za razpad Jugoslavije in s procesom slovenskega osamosvajanja;• spoznavajo najpomembnejše iznajdbe in izume od 2. industrijske revolucije do danes;• ugotavljajo, katere iznajdbe so najbolj spremenile življenje ljudi v domačem okolju in podobo kraja;• spoznavajo vpliv in posledice tehničnega razvoja na kmetijstvo, obrt in industrijo;• ugotavljajo spremembe v okolju, ki so posledica industrializacije;• se seznanjajo z načinom prenašanja informacij od antike do danes;• spoznavajo posledice iznajdbe telegrafa, telefona, radia in televizije;• razvrstijo pomembne iznajdbe in izume v zgodovinski čas;• ugotavljajo, kako vplivajo komunikacijska sredstva na posameznikovo življenje.	<p>1. Slovenci v 20. stoletju (10 ur)</p> <ul style="list-style-type: none">• Nastanek Države SHS• Življenje Slovencev v Kraljevini SHS• Slovenci v Jugoslaviji po 2. svetovni vojni• Življenje in položaj zamejskih Slovencev• Razpad Jugoslavije. Slovensko osamosvajanje in življenje v Republiki Sloveniji <p>2. Znanstveno-tehnični razvoj in vpliv na gospodarske spremembe (5 ur)</p> <ul style="list-style-type: none">• Znanstveno-tehnični razvoj od 2. industrijske revolucije do danes: iznajdbe in izumi ter njihov vpliv na vsakdanje življenje• Gospodarske, družbene in kulturne posledice (industrializacija, nastajanje monopolov, gospodarski vzponi in krize, izvoz kapitala in širjenje evropskega vpliva) <p>3. Razvoj komunikacij (od ustnega sporočila do interneta) (5 ur)</p> <ul style="list-style-type: none">• Prenos informacij nekoč (prenosniki informacij, oblika sporočila)• Telegraf, telefon, časniki, televizija, radio, računalnik• Vpliv razvoja javnih občil na človekovo življenje

Didaktično priporočilo:

Zelo pomembna je aktualizacija; učitelj jo bo dosegel z uporabo besedil, slikovnega gradiva, videa, časopisnega gradiva idr. Pri spoznavanju problemov sodobnega sveta je pomembno opozarjati na vzročno-posledične zveze, na njihove korenine, ki so nasledek zgodovinskega razvoja.

4 STANDARDI ZNANJA

4.1 Temeljni in minimalni standardi

6. razred

Temeljni standard	Ključne teme	Minimalni standard
<p>Udeleženec zna:</p> <ul style="list-style-type: none">našteti bistvene znanstvene tehnike zgodovinskega raziskovanja;	<p>Kaj uči zgodovina in kako spoznavamo preteklost</p>	<p>Udeleženec zna:</p> <ul style="list-style-type: none">našteti vrste virov povedati, zakaj so viri pomembni za vedenje o preteklosti;
<ul style="list-style-type: none">navesti vzroke za nastanek verovanj;označiti vpliv religije na posameznikovo življenje in življenje družbe;opisati pomen cerkve v srednjem veku;navesti temeljne religije v srednjeveškem evropskem prostoru;razlikovati med cerkvijo kot institucijo in temeljnimi sporočili krščanske religije;	<p>Od totemizma do sodobnih religij</p>	<ul style="list-style-type: none">ob slikovnem gradivu poimenovati prve oblike verovanja;opredeliti čas nastanka krščanstva;ob zemljevidu navesti religije v sredozemskem prostoru;
<ul style="list-style-type: none">z uporabo besedil, zemljevidov in slikovnega gradiva navesti dosežke grško-rimske civilizacije;opisati pomen grško-rimske kulture za kulturno/politični razvoj evropskega prostora;	<p>Pomen grško-rimske civilizacije v evropskem prostoru</p>	<ul style="list-style-type: none">z uporabo slikovnega gradiva prepoznati temeljne značilnosti grškega gradbeništva;ob odlomku besedila opisati, kako je potekalo glasovanje v Atenah;
<ul style="list-style-type: none">opredeliti, kje in kako se je posameznik srečeval s kulturo in umetnostjo v srednjem veku;opisati pomen mest za gospodarski razvoj v srednjem veku.	<p>Srednji vek v Evropi Srednjeveška kultura</p>	<ul style="list-style-type: none">z uporabo slikovnega gradiva našteti najpomembnejše srednjeveške spomenike na Slovenskem.

7. razred

Temeljni standard	Ključne teme	Minimalni standard
Udeleženec zna:		Udeleženec zna:
<ul style="list-style-type: none"> • ob zemljevidu opisati naselitvene tokove Slovanov; • označiti pomen pokristjanjenja Slovencev za poznejši politični in gospodarski razvoj; • navesti slovenske zgodovinske dežele in različno gospodarstvo v tem prostoru; • opisati gospodarski pomen mest na Slovenskem; 		<ul style="list-style-type: none"> • ob zemljevidu opisati naselitev prednikov Slovencev v Vzhodne Alpe; • navesti cerkvena središča, pomembna za širjenje krščanstva med prednike Slovencev; • poimenovati slovenske zgodovinske dežele; • navesti razloge za nastajanje mest na Slovenskem (trgovina, obrt, obramba);
<ul style="list-style-type: none"> • označiti pomen Trubarjeve prve knjige za Slovence • naštetih vzroke za zelo raznolik verski zemljevid Evrope 	Od prve slovenske knjige do slovenskega gledališča	<ul style="list-style-type: none"> • poznati pomen Trubarja za Slovence; • poznati vzroke za pojav reformacije;
<ul style="list-style-type: none"> • razložiti pomen delovanja naših najvidnejših narodnih buditeljev; • opredeliti pomen programa Zedinjene Slovenije za poznejši politični razvoj; 	Narodno in politično prebujanje Slovencev	<ul style="list-style-type: none"> • opisati delovanje Bleiweisovega in Prešernovega kroga; • navesti pogloblitve zahteve programa Zedinjene Slovenije;
<ul style="list-style-type: none"> • razložiti, zakaj nastajajo vojne svetovnih razsežnosti; • opisati vpliv vojaške tehnike na razvoj vojne industrije; • opisati vpliv vojne na spreminjanje življenja ljudi – posameznikov in družbe; 	Prva svetovna vojna	<ul style="list-style-type: none"> • navesti pogloblitve vzroke za 1. svetovno vojno; • navesti posledice vojne;
<ul style="list-style-type: none"> • opisati položaj delavcev v 19. stoletju; • razložiti pomen boja za 	Različne poti do uresničitve demokratičnih pravic	<ul style="list-style-type: none"> • opisati položaj delavcev v 19. stoletju; • navesti bistvene

<ul style="list-style-type: none"> • navesti vzroke in posledice nastanka prve socialistične države; • naštetih značilnosti stalinističnega režima; • ob zemljevidu naštetih evropske države z demokratično ureditvijo in poznati temeljne značilnosti demokracije. 		<ul style="list-style-type: none"> • ob besedilu navesti pogloblitne vzroke nastanka prve socialistične države; • navesti temeljne značilnosti demokratične ureditve.
--	--	---

8. razred

Temeljni standard	Ključne teme	Minimalni standard
Udeleženec zna: <ul style="list-style-type: none"> • navesti vzroke za pojav totalitarnih sistemov po prvi svetovni vojni v Evropi; 	Totalitarni režimi v Evropi	Udeleženec zna: <ul style="list-style-type: none"> • naštetih totalitarne sisteme med svetovnim vojnama;
<ul style="list-style-type: none"> • navesti razlike in podobnosti v življenju ljudi med 1. in 2. svetovno vojno, • naštetih posledice 2. svetovne vojne; 	Druga svetovna vojna	<ul style="list-style-type: none"> • navesti pogloblitne vzroke in posledice druge svetovne vojne; • ob besedilu opisati posameznikovo življenje med drugo svetovno vojno;
<ul style="list-style-type: none"> • naštetih večja krizna žarišča v svetu po drugi svetovni vojni; • navesti bistvene vzroke in posledice gospodarskih razlik med razvitimi državami in državami v razvoju; • razčleniti probleme sodobnega sveta (bogati–revni; lačni–siti, hitra rast prebivalstva, oboroževanja). 	Problemi v sodobnem svetu	<ul style="list-style-type: none"> • naštetih večja krizna žarišča v svetu po drugi svetovni vojni; • ob zemljevidu navesti bistvene vzroke za razlike med bogatimi in revnimi.

9. razred

Temeljni standard	Ključne teme	Minimalni standard
<p>Udeleženec zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opredeliti položaj Slovencev na prehodu v 20. stoletje (gospodarski in politični razvoj); • ob zemljevidu opisati razpad Avstro-Ogrske in poimenovati na novo nastale države; • pojasniti nastanek Države SHS in Kraljevine SHS; • navesti največje kulturne pridobitve med svetovnima vojnama, • navesti oblike okupacijskih pritiskov med drugo svetovno vojno in opisati narodno ogroženost Slovencev; • poznati oblikovanje naše zahodne meje po drugi svetovni vojni; • opisati položaj Republike Slovenije v Jugoslaviji; • navesti vzroke za njen razpad in opisati proces slovenskega osamosvajanja in približevanja evroatlantskim povezavam; 	<p>Slovenci v 20. stoletju</p>	<p>Udeleženec zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • naštetih tri velike slovenske stranke ob koncu prejšnjega stoletja; • ločiti pojma Država SHS in Kraljevina SHS; • ob uporabi zemljevida naštetih pokrajine (dežele), ki so jih zasedli posamezni okupatorji v 2. svetovni vojni; • navesti in pojasniti oblike okupatorjevega nasilja; • poznati oblikovanje slovenske zahodne meje po drugi svetovni vojni; • navesti poglobitve vzroke za razpad Jugoslavije; • opisati osamosvojitve Slovenije (čas, vloga DEMOS); <p style="text-align: right;">• opisati vlogo in pomen EU in NATO,</p>
<ul style="list-style-type: none"> • navesti najpomembnejše iznajdbe od 2. industrijske revolucije do danes; • opredeliti vpliv iznajdb na življenje ljudi, okolje in gospodarstvo; • navesti načine prenašanja informacij od antike do danes; • opisati vpliv današnjih 	<p>Znanstveno-tehnični razvoj in razvoj komunikacij</p>	<ul style="list-style-type: none"> • navesti večje dosežke in izume v razvoju znanosti v 20. stoletju; • navesti načine potovanja informacij (pošte) danes.

--	--	--

4.2 Standardi znanja ob koncu poučevanja predmeta

Udeleženec:

- ◆ ve, da zgodovino spoznavamo na podlagi virov;
- ◆ navede velika zgodovinska obdobja v pravilnem kronološkem zaporedju in jih pravilno poimenuje (uporabi ustrezno zgodovinsko izrazje);
- ◆ zna razbrati temeljne informacije iz tematskih zgodovinskih kart in poiskati bistvene informacije v preprostih zgodovinskih ali poljudnih besedilih;
- ◆ pozna nekaj bistvenih dosežkov civilizacij starega veka (zgodnje visoke kulture – začetek znanosti, pisave, značilnosti gradbeništva; Grčija – kulturni vpliv, gledališče, atenska demokracija, Rim; graditev cest, vodovodov, kulturni vpliv – romanizacija, latinski jezik);
- ◆ pozna temeljne informacije o nastanku in širjenju krščanstva;
- ◆ ob zgodovinskem zemljevidu opiše naseljevanje prednikov Slovencev (pradomovina in razseljevanje Slovanov v Vzhodne Alpe), nastanek in propad Karantanije;
- ◆ našteje slovenske zgodovinske dežele in ve, da je bilo slovensko ozemlje od konca 14. stoletja razdeljeno med Avstrijo, Beneško republiko in Ogrsko;
- ◆ ve, da se je v 16. in 17. stoletju znova spremenila verska podoba Evrope (reformacija, osmanski prodor); ob tematski zgodovinski karti pojasni, kje v Evropi so (po končani protireformaciji) protestantske, katoliške in pravoslavne dežele in kje se je razširil islam;
- ◆ navede največje izume in pridobitve druge industrijske revolucije in opiše njihov pomen;
- ◆ pozna najpomembnejša dogajanja iz slovenskega narodnega gibanja v 19. stoletju (Bleiweisov in Prešernov krog; Zedinjena Slovenija; čitalnice in taborsko gibanje; trializem);
- ◆ pozna poglobitve vzroke, povod in posledice prve svetovne vojne;
- ◆ pozna temeljne podatke o nastanku Države SHS in Kraljevine SHS, vrednoti vlogo vojaških prizadevanj (Maister, Malgaj, Lavrič) za severno mejo in navede posledice razmejitvev po prvi svetovni vojni za slovensko etično ozemlje;
- ◆ navede totalitarne režime v Evropi v 20. stoletju in opiše njihove značilnosti;
- ◆ navede poglobitve države nasprotnih taborov v drugi svetovni vojni, vzroke za vojno in njene posledice;
- ◆ pozna temeljna dejstva o drugi svetovni vojni na Slovenskem (okupacija in okupatorjevo nasilje, odpor in kolaboracija; spopad med Slovenci);
- ◆ opiše hiter znanstveno-tehnološki razvoj po drugi svetovni vojni;
- ◆ pozna poglobitve značilnosti povojnega razvoja Slovenije.

5 SPECIALNODIDAKTIČNA PRIPOROČILA

Z metodičnega vidika naj učitelj pri načrtovanju dela upošteva aktivne metode in oblike dela, ki udeležence motivirajo in jih vpeljujejo v samostojno delo z zgodovinskim zemljevidom, viri, slikovnim gradivom, učbenikom in drugo poljudnostrokovno literaturo. Tako vpeljujemo udeležence tudi v metodologijo dela in jih usposabljammo za samostojno delo in samoizobraževanje. Operativni učni cilji nakazujejo uresničevanje načela zavestne dejavnosti udeleženca pri pridobivanju novih informacij, njihovem poglobljanju in širjenju. Pouk, pri katerem se uveljavljajo samostojne metode dela, usposablja udeležence za prihodnje reševanje dilem in problemov v poklicni dejavnosti in v življenjskih položajih, obenem pa jih tak prijem motivira.

Metode dela z uporabo zgodovinskega zemljevida, besedila, slikovnega gradiva, grafičnih prikazov morajo biti sestavni del vseh treh faz učnega procesa, to je faze učenja in poučevanja, ponavljanja in utrjevanja, faze preverjanja znanja in faze ocenjevanja. Zelo pomembno je, da si tako udeleženec sproti občutek zmožnosti in občutek, da je uspeh le končni del njegovega prizadevanja pri učenju. Zato mora imeti vsak udeleženec dovolj priložnosti, da tudi sam preverja svoje znanje in pri aktivnih metodah dela dobi povratno informacijo o napakah ter pobudo, kako jih odpraviti. Ob več aktivnih oblikah dela, ob katerih bodo učenci preskušali in urili svoje znanje in spretnosti (ob danih merilih) in ga primerjali z danim izidom naloge, bo več spodbudnosti in manj obremenjenosti s strahom pred oceno.

Če je le mogoče, uvrstimo v pouk tudi obisk muzeja, arhiva, Narodne in univerzitetne knjižnice in priložnostnih razstav.

Aktualizacija pouka naj poteka ob uporabi časopisnih člankov, ob analizi sodobnih dogodkov, pri tem pa je treba upoštevati izkušnje odraslih.

Priporočamo čim več individualnih oblik in metod dela, zlasti v manjših skupinah udeležencev.

Preverjanje naj poteka v različnih učnih položajih, ocena pa naj bo le končni izid udeleženčevega sodelovanja.

Zgodovinska dejstva, pojave in procese v učnem procesu ponazorimo tudi s poljudnoznanstvenimi, pa tudi umetniškimi odlomki zgodovinske narave, saj poživljajo in osvetljujejo zgodovinsko snov. Pouk zgodovine se pri obravnavi preteklih zgodovinskih dogodkov, kulture in vrednot smiselno povezuje z védenjem, pridobljenim pri materinščini.

6 PRILOGI

Priloga 1

6.1 Predlog znanja, ki ga morajo imeti izvajalci učnega načrta

Predmet lahko poučuje učitelj s strokovno izobrazbo, ki ustreza zahtevam 3. in 5. člena Odredbe o smeri strokovne izobrazbe strokovnih delavcev v devetletni osnovni šoli (Uradni list RS, št. 57–2721/1999).

Učitelj v osnovni šoli za odrasle mora imeti tudi temeljno znanje o izobraževanju odraslih, pridobljenega v različnih programih strokovnega spopolnjevanja.

Priloga 2

6.2 Priporočeni viri znanja

a) Za udeležence

Posebni učbenikov za osnovno izobraževanje odraslih ni, zato priporočamo, da učitelji izbirajo različne učne vire tudi iz drugih priporočenih virov znanja, iz dnevnega časopisja ter številnih virov in sprotnih informacij, ki obravnavajo probleme iz vsakdanjega življenja in jih je mogoče povezati s temo, obravnavano pri predmetu.

Učitelji naj spremljajo sezname veljavnih učbenikov in priročnikov (za mladino), ki jih je potrdil Strokovni svet RS za splošno izobraževanje in so vsako leto objavljeni v Katalogu učbenikov pri Zavodu RS za šolstvo.

b) Za učitelje

- Enciklopedija Slovenije, Ljubljana, MK 1987.
- Krajevni leksikon Slovenije, Ljubljana, DZS 1968–1976.
- Velika ilustrirana enciklopedija, Ljubljana, MK 1983.
- Sodobna ilustrirana enciklopedija, Zgodovina, Ljubljana, MK 1986.
- Zgodovina v slikah, Ljubljana, DZS 1974–1982.
- Zgodovina Slovencev, Ljubljana, CZ 1981.
- Slovenska kronika 20. stoletja (1900–1941, 1941–1995).
- Nova revija, Ljubljana, 1995.
- Svetovna zgodovina, Ljubljana, CZ 1976.
- Zbirka Kako so živeli, Ljubljana, MK 1989–1991.
- Enciklopedija II. svetovne vojne, Ljubljana, Borec 1982.
- The Times: Atlas svetovne zgodovine, Ljubljana, CZ 1989.
- Šolski zgodovinski atlas, DZS 1994.
- E. H. Gombrich: Kratka svetovna zgodovina za mlade bralce, Ljubljana, DZS–Pantal 1991.
- T. Weber, D. Novak, 20. stoletje v virih, besedi in slikah, DZS 1996.

Priročniki:

- Tomaž Weber: Teorija in praksa pouka zgodovine, Ljubljana, DZS 1981.
- Zgodovinski atlas za osnovne in srednje šole, Ljubljana, DZS 1995.

Periodika:

- Zgodovina v šoli, Ljubljana, ZRSS.
- Zgodovinski časopis.
- Časopis za zgodovino in narodopisje.

Priporočeni učni pripomočki za učitelja pri poučevanju:

- Časovni trak, DZS 1997, Emona); zbirke videokaset Naše stoletje, MK (v pripravi) in drugo potrjeno didaktično gradivo.

Stenske zgodovinske karte, ki bi jih potrebovali;

- Zgodnje visoke kulture,
- Antična Grčija,
- Rimski imperij,
- Selitve ljudstev,
- Evropa in svet sredi 16. stoletja,
- Odkritja čezmorskih dežel,
- Evropa po letu 1815,
- Prva svetovna vojna,
- Druga svetovna vojna,
- Evropa po prvi in drugi svetovni vojni,
- Svet po drugi svetovni vojni,
- Slovensko ozemlje v zgodnjem srednjem veku,
- Razvoj slovenskih dežel v visokem srednjem veku,
- Slovenske dežele v 15. in 16. stoletju (gospodarski in kulturni zemljevid),
- Slovensko ozemlje v 18. stoletju (gospodarski in kulturni zemljevid),
- Slovenci v Kraljevini Jugoslaviji.